

РЕШЕНИЕ

№ 50176

гр. София, 17.01.2023 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

Върховният касационен съд на Република България, първо наказателно отделение, в открито съдебно заседание на двадесет и четвърти октомври две хиляди двадесет и втора година в състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ: ВАЛЯ РУШАНОВА
ЧЛЕНОВЕ: ЕЛЕНА КАРАКАШЕВА
ДЕНИЦА ВЪЛКОВА

в присъствието на секретаря Мира Недева и прокурора от ВКП Калин Софийски, като разгледа докладваното от съдия Вълкова н.д. № 673 по описа за 2022г., за да се произнесе, взе предвид следното:

Производството е по реда на Глава двадесет и трета от НПК.

Образувано е по повод постъпил касационен протест от прокурор при Апелативна прокуратура - Пловдив и касационна жалба от адвокат И. Л. от АК - Пазарджик – защитник на подсъдимия Б. А. Г. срещу решение № 109 от 24.06.2022г., постановено по ВНОХД № 20225000600142/2022г. по описа на Апелативен съд - Пловдив.

С касационния протест се релевират касационните основания по чл.348, ал.1, т.1 и т.2 от НПК – неправилно приложение на материалния закон, допуснато с оправдаването на подсъдимия Г. по повдигнатото от Окръжна прокуратура - Пазарджик обвинение за престъпление по чл.220, ал.1 от НК и допуснато съществено нарушение на процесуалните правила, изразяващо се в приемане за достоверни от въззивния съдебен състав на взаимно противоречащи си факти свързани с различни оферти за продажба на МПС. Изразява се несъгласие с кредитираното от съда заключение на допълнителна авто-оценъчна експертиза, изготвена от вещото лице инж. Ф. за максимална справедлива пазарна цена на процесния товарен автомобил - 8135 лв., като се атакува начина на ценообразуването от страна на вещото лице. Оспорва се извода на въззивната инстанция за липса на изискуемия от закона пряк умисъл за съзнателно сключване на неизгодна сделка, като се излагат съображения за несподелимост на възприетата защитна позиция на подсъдимия, че не открил по - евтини оферти. По отношение на свидетеля Х. се сочи, че той е назначен на ръководна длъжност във „****“ ЕООД от подсъдимия и след освобождаването на последния като управител свидетелят също е напуснал, от което прокурорът извежда наличие на „някакви лични ангажименти“ между подсъдимия и свидетеля и необективност на показанията на последния на това основание. Счита, че подсъдимият е бил информиран за действителната справедлива цена на автомобила и като длъжностно лице съзнателно го е закупил на цена, надхвърляща два пъти пазарната, с което причинил значителна вреда на гражданския ищец „****“ ЕООД и осъществил състава на чл.220, ал.1 от НК. При условията на евентуалност, ако се сподели становището на въззивния съдебен състав за липса на умисъл от страна на

подсъдимия Г. за сключване на неизгодна сделка с произтеклата от нея значителна вреда за „*****“ ЕООД – [населено място], се претендира осъждане за престъпление по чл.219 ал.1 от НК - безстопанственост, тъй като се касае за по - леко престъпление и според прокурора такава преквалификация е възможна, тъй като на подсъдимия Г. са били известни всички фактически твърдения на прокуратурата, които са относими и към обвинение в престъпление по чл.219, ал.1 от НК. Повдигане на ново обвинение не е било необходимо, включително и защото не се касае за по-тежко престъпление. Позовава се на решение № 103/87г. по н.д. № 96/87г. на ОСНК на ВС, съгласно което при сключването на неизгодна сделка разликата между двете престъпления се изразява единствено в това дали деецът е действал умишлено или непредпазливо. С отказа си да направи тази преквалификация съдът не е приложил закона, който е трябвало да бъде приложен, което е основание за отмяна на решението от касационната инстанция. Предлага се отмяна изцяло на атакуваното въззивно решение, включително в частта, с която е уважен частично предявеният граждански иск, за да не се допусне подсъдимият Г. предварително да бъде осъден да заплати размера на гражданския иск и направените разноски за процесуално представителство от „*****“ ЕООД – [населено място], като делото се върне за ново разглеждане от друг състав на въззивния съд.

В касационната жалба от защитника на подсъдимия се оспорва въззивното решение в гражданско-осъдителната част, като постановено в нарушение на закона и допуснато съществено нарушение на процесуалните правила - касационни основания по чл. 348, ал. 1, т.1. и т.2 от НПК, като се иска отмяната му в тази част като неправилно и отхвърляне на гражданския иск и присъдените разноски. Оспорва се извода на въззивния съд, че сключената на 25.02.2013 год. сделка за закупуване на товарен автомобил е „явно неизгодна“, както и че евентуалните икономически ползи за предприятието, които са безспорни, натрупани през годините, нямат потенциал да неутрализират завишаването на покупната цена на автомобила. Този извод на състава на съда се счита за неправилен, тъй като подсъдимият въобще не е знаел каква е покупната цена на автомобила, за да може тя да се завишава. Както подсъдимият Г., така и свидетелят Р. Х., въобще не са знаели с какво точно да се съобразяват в обявите на „Мобиле БГ“, а то е годината на производство на автомобила, посочено и от двете вещи лица. Счита, че не е анализирана в достатъчна степен адекватната съдебна практика на ВКС за аналогични случаи и се моли да бъде споделен изводът на Окръжен съд - Пазарджик относно несъставомерност на деянието, както от обективна, така и от субективна страна, защото сделката, с която е закупен процесният камион не е неизгодна, тъй като е постигнат икономически ефект от дружеството през всичките повече от 9 години от закупуването му.

В съдебно заседание представителят на ВКП не поддържа протеста в частта, с която се изразява становище за съставомерно деяние по чл.220, ал.1 от НК, като излага съображения, че въззивният съд убедително и мотивирано е достигнал до извод, че знанието на подсъдимия Г. за други, по-изгодни оферти за закупуване на товарен автомобил с необходимите за дейността на дружеството технически характеристики е останало недоказано. Поддържа обаче касационния протест в другата му част, с която се претендира преквалификация на деянието от такова по чл.220, ал.1 от НК в непредпазлива безстопанственост – престъпление по чл.219, ал.1 от НК, поради което предлага решението да бъде отменено и делото върнато за ново разглеждане на въззивния съд за правилно приложение на материалния закон.

За гражданския ищец „*****“ ЕООД – [населено място] се явява повереник – адвокат Д. П. от АК - Пазарджик, която изразява становище за неоснователност на

касационния протест и касационната жалба и като намира въззивното решение за законосъобразно предлага същото да бъде оставено в сила. Претендира присъждане на разноски.

Подсъдимият и защитникът му се явяват в съдебно заседание пред ВКС. Поддържат касационната жалба по изложените в нея съображения и оспорват касационния протест.

В лична защита подсъдимият заявява, че скоро ще се навършат десет години от сключването на въпросната сделка и предприятието продължава да работи със закупения от него камион, поради което счита, че сделката е дори много изгодна. Заявява, че винаги е защитавал интересите на предприятието и се е вслушвал в съветите на колеги и вещи лица, като в последната си дума моли да бъде потвърдена присъдата на първоинстанционния съд и да бъде оправдан.

Върховният касационен съд, след като се запозна с доводите на страните и извърши проверка в пределите по чл.347, ал.1 от НПК, намери следното:

С присъда № 4 от 21.02.2022 г. по НОХД № 643/2021 г. на ОС-Пазарджик, постановена при второто разглеждане на делото от първоинстанционния съд, след като с решение № 101/02.11.2021 г. по ВНОХД № 445/2021 г. на Апелативен съд - Пловдив е била отменена осъдителна Присъда № 260012/26.05.2021г. по НОХД № 697/2018г. на ОС-Пазарджик, подсъдимият Б. А. Г. е признат за НЕВИНОВЕН в това, че на 25.02.2013г. в гр. Велинград, в качеството си на длъжностно лице по смисъла на чл.93, т.1, б."б" - управител на „*****“ ЕООД – [населено място], съзнателно да е сключил неизгодна сделка с управителя на фирмата продавач „*****“ ООД – [населено място], като е договорил закупуването на товарен автомобил „М.“ ***, с рег. No ****, номер на рама W., година на производство 1987 г., за сумата 17 000 (седемнадесет хиляди) лева, като преди това с банков превод в банка „С.“ ЕАД No ID:[ЕИК] от 15.02.2013 г. е заплатил за него сума в размер на 17 000 лева по фактура No 8/12.02.2013г. при реална стойност на автомобила 8600 (осем хиляди и шестстотин) лева, с което на управляваното и представлявано от подсъдимия Г. „*****“ ЕООД – [населено място] е била причинена значителна вреда в размер на 8400 (осем хиляди и четиристотин) лева, представляваща разликата между пазарната стойност на МПС и тази, която е заплатена за автомобила от управляваното от подсъдимия търговско дружество, като го е оправдал по повдигнатото обвинение за престъпление по чл.220, ал.1 от НК и е отхвърлил предявения от „*****“ ЕООД против подсъдимия граждански иск за сумата от 8400 (осем хиляди и четиристотин) лева.

По въззивен протест и допълнение към него с искане за отмяна на оправдателната присъда и осъждане на подсъдимия и по въззивна жалба от гражданския ищец, чрез повереника, с искане за уважаване на предявения граждански иск, е постановено въззивно решение № 109/24.06.2022 г. по ВНОХД №142/2022г. по описа на Апелативен съд-Пловдив, предмет на настоящата първа по ред касационна проверка, с което присъдата е отменена в частта, с която е отхвърлен гражданският иск и вместо това подсъдимият е осъден да плати на гражданския ищец обезщетение за причинените му имуществени вреди в размер на 8400 лв. вследствие на сключената на 25.02.2013 г. явно неизгодна сделка за покупка на гореописания товарен автомобил, ведно със законната лихва, считано от 25.02.2013 г. до окончателното изплащане, както и деловодни разноски за процесуално представителство в размер на 3420 лв., като присъдата в останалата (оправдателна) част е потвърдена и е постановено на основание чл.190, ал.1 от НПК направените по делото разноски да останат за сметка на държавата.

За да сподели оправдателните доводи на първоинстанционния съд и да потвърди оправдателната присъда въззивната инстанция е приела от фактическа

страна, че подсъдимият не е извършил еднолично проучване на пазара за автомобили и е взел решение за закупуване на процесния товарен автомобил след обсъждане на различни оферти и най-вече след консултации със свидетеля Р. Х. (ръководител на административния отдел на управляваното от подсъдимия дружество) и отделно със свидетеля Т. Ш., който имал частен сервиз и поддържал техниката на същото дружество. Причината подсъдимият да се довери на преценката на втория свидетел е, че същият още от 2003 г. т.е. десет години преди инкриминираната дата бил лицензиран оценител на МПС, като оценявал МПС в различни застрахователни дружества като например „Лев инс“, „Армеец“ и „Уника“ (вж. показания на свидетеля Ш. – л.74 от НОХД №643/2021 г. на ОС – Пазарджик). Тези фактически изводи не се оспорват от подателя на касационния протест, нито от представителя на ВКП.

Споделеното виждане на свидетелите Х. и Ш. с подсъдимия, че сделката е изгодна за предприятието, кореспондира не само със специалните знания на свидетеля Ш., но също и с факта, че състоянието на въпросния автомобил обективно (видимо) било най-добро от това на другите предложения по наличните обяви в интернет и медиите, които подсъдимият разглеждал. Автомобилът бил боядисан, ремонтиран, обслужен, с нови гуми и двойна кабина, а двигателят работил перфектно. Впрочем безспорно е между страните, че и понастоящем автомобилът продължава да се ползва за нуждите на дружеството. Извън вниманието на прокурора е останал фактът, че банката, която е дала кредита за закупуването на товарния автомобил и другите ДМА, е сключила договор за особен залог с подсъдимия в качеството му на управител и законен представител на „****“ЕООД, като за обезпечаване на вземането си е приела като залог наред с другите ДМА и инкриминирания товарен автомобил без да възрази срещу договорената за закупуването му продажна цена като изключително ниска и/или неадекватна на действителното състояние на автомобила (вж. договор за особен залог на движими вещи и вземания по сметки – л.71-74, т.1 от ДП). По делото изобилстват данни, че автомобилът е бил незабавно заприходен и експлоатиран почти ежедневно години наред, като сумите за ремонти не били големи и се наложили основно поради честата му експлоатация, а не поради лошо техническо състояние. При тези данни и като се отчете безспорното между страните обстоятелство, че подсъдимият не е разполагал със специфични експертни знания за оценка на автомобила, а същевременно с такива е разполагал свидетелят Ш., правилно предходните инстанции са изключили наличието на пряк умишъл за сключване на неизгодна сделка от страна на подсъдимия, което предопределя оправдаването му по повдигнатото обвинение за неизгодна сделка по чл.220, ал.1 от НК, в каквато насока е и становището на представителя на ВКП, който заявява, че не поддържа касационния протест в частта срещу оправдаването на подсъдимия по чл.220, ал.1 от НК. Преценката на всички доказателствени източници, извършена в съответствие с принципните норми на чл. 13, чл. 14, и на чл. 107 НПК, е предпоставила верния, в светлината на преценката на приложението на закона извод, съобразен и с установената съдебна практика (Постановление № 7/ 76г. на Пленума на ВС, Решение 14/79 ОСНК и Решение 103/87 ОСНК), затова, че с действията си, подсъдимият Г. не е осъществил както от обективна, така и от субективна страна състава на престъплението по чл. 220, ал. 1 НК, в което е обвинен. Поради това и като е съобразил установената от гласните доказателства принципна необходимост за сключване на сделката, от една страна, и икономическата ѝ оправданост, от друга, въззивният съд правилно е потвърдил постановената по отношение на същия оправдателна първоинстанционна присъда независимо от установената от оценъчните експертизи разлика с действителната

пазарна цена. Този подход на предходните инстанции несъстоятелно се оспорва в касационния протест, защото не държи сметка за утвърдената съдебна практика, че цената на сделката няма абсолютно значение при преценката дали е изгодна, защото на оценка подлежат и другите параметри, които не са останали извън вниманието на предходните инстанции (вж. Решение № 92/10.07.2014 г. по н.д. № 31/2014 г., второ н.о. на ВКС).

Относно претендираната от прокуратурата преквалификация на деянието като непредпазлива безстопанственост по чл.219, ал.1 от НК. Принципно такава е възможна, но само при установена по несъмнен начин непредпазлива вина от страна на дееца в която и да е от двете форми установени в чл.11, ал.3 от НК (небрежност или самонадеяност). Съгласно посочената разпоредба деянието е извършено поради небрежност, когато деецът не е предвиждал настъпването на общественоопасните последици, но е бил длъжен и е могъл да ги предвиди и е самонадеяно, когато е предвиждал настъпването на тези последици, но е мислел да ги предотврати. В конкретния случай данни за знание или дори предположение за настъпване на общественоопасни последици, които да обусловят самонадеяност липсват. Не може да се приеме също, че подсъдимият е действал при форма на вината небрежност, защото нито е бил длъжен, нито е могъл да предвиди, че консултациите, които е направил със свидетеля Ш. като резултат ще злепоставят интересите на търговското дружество. Точно обратно. За да защити тези интереси, подсъдимият не е предприел сключването на договора преди да изслуша мнението на свидетеля Ш., на когото логично се е доверил предвид специфичните му функции в дружеството (по това време свидетелят поддържал по договор автопарка на същото), както и поради специалната му компетентност, документирана със съответния лиценз за оценка на МПС. Буди недоумение упрекът на въззивния съд към подсъдимия, че потърсил свидетеля Ш. за консултация за „един- единствен самосвал“ без да му възложи да направи анализ на пазара и да даде заключение за справедливата максимална пазарна цена в началото на 2013 г. Това бездействие на подсъдимия би било полезно за обвинението и конкретно за искането за преквалифициране на деянието като престъпление по чл.219, ал.1 от НК само при положение, че свидетелят Ш. не е бил лицензиран оценител на МПС. Последното обаче е категорично установено по делото и е достатъчно да се приеме, че тази негова специална компетентност имплицитно включва съобразяване и на посочените от въззивния съд обстоятелства преди свидетелят да даде категоричното си становище на подсъдимия, че сделката е изгодна за дружеството. Именно така заявеното становище от свидетеля Ш. и знанието на подсъдимия, че същият е лицензиран оценител на МПС е мотивирало последният да преустанови проучването на пазара и търсенето на други товарни автомобили и да предприеме сключването на сделката, още повече, че за разлика от останалите МПС, само въпросният автомобил е бил наличен в гр. Велинград.

По повод основния аргумент на прокуратурата за неизгодност на сделката поради завишената ѝ цена, апелативният съд е положил всички дължими процесуални усилия, за да изясни дали действително цената е неоправдано висока. В хода на въззивното съдебно следствие е изслушана допълнителна автотехническа оценъчна експертиза, чието заключение е обсъдено подробно в мотивите на решението. Така от фактическа страна са изяснени съществени обстоятелства, които не се оспорват от обвинението, но които не изключват основнорелевантния факт за оправдаването на подсъдимия, че своевременно (преди сделката) той е поискал експертно становище от компетентния по въпроса за справедливата пазарна цена на автомобила свидетел Ш.. След като е несъмнено установено, че подсъдимият се е доверил на това становище предвид документирания лиценз, с

който този свидетел разполагал и който е красноречив атестат за неговата компетентност, така аргументираната от прокуратурата теза за неизгодност на сделката следва да бъде отхвърлена без значение последвалите експертни изчисления от вещото лице инж. В.Ф.. Още повече, че не е установена по експертен път многократна разлика в действителната цена и тази, на която е била договорена сделката.

На поддържания и в касационния протест довод за заинтересованост на свидетеля Ш. да се приеме, че сделката е изгодна, въззивният съд е дал споделим отговор на стр.12 от обжалваното решение, като правилно е посочил, че договорената цена на инкриминирания товарен автомобил не е била предмет на одит, а в приложения на л.10, т.2 от ДП доклад е прието, че „закупената техника постепенно започва да възвръща вложените в нея средства“. Въпросният доклад не е изготвен от свидетеля Ш., а от контрольора на дружеството К. Н., което изключва твърдяната заинтересованост на свидетеля до степен да дава неверни показания пред съда под страх от наказателна отговорност, за да утвърди благоприятните за подсъдимия изводи от този одитен доклад.

Въззивният съд е приел, че подсъдимият е бил длъжен да съобрази поведението си с „действащото законодателство“ без да посочи коя конкретна разпоредба от обективното право е била нарушена от дееца освен разпоредбата на чл.45 от ЗЗД, която установява обща забрана да не се вреди другиму. Законът обаче забранява не кое да е причиняване на вреди, а само виновното такова. В случая виновно деяние от страна на подсъдимия не може да бъде убедително и без всякакво съмнение изведено в която и да е хипотеза на умишлено или непредпазливо поведение след като подсъдимият е предприел договарянето след консултация с компетентен лицензиран точно за тази цел специалист по оценка на МПС, какъвто е и закупеният товарен автомобил. Иначе казано, след полученото от свидетеля Ш. уверение, че сделката е изгодна за предприятието, подсъдимият е предприел сключването на договора за покупко-продажба, което изключва каквато и да е форма на вина, защото съзнанието му, че уверението идва от компетентен специалист е било достатъчно в случая, за да преустанови търсенето и да предприеме сключването на инкриминираната сделка. От фактическа страна е безспорно, че подсъдимият не е познавал представител на продавача „*****“ ООД-[населено място] и е превел договорената продажна цена в размер на сумата 17 000 лв. едва след като се консултирал със свидетеля Ш. не само за цената, но и за техническото състояние на автомобила. Нещо повече. Подсъдимият поискал и получил от представителя на продавача – свидетелката Я. Р. възможност да използва автомобила, за да се увери във възможностите и техническото му състояние преди сделката, което също е индиция, че подсъдимият е действал добросъвестно, а не с цел да увреди дружеството. Очевидно е, че именно изразеното от този свидетел експертно мнение основно е мотивирало подсъдимият да сключи инкриминираната сделка, което изключва виновно поведение и при форма на вината непредпазливост, защото след добросъвестно потърсена и получена консултация за изгодността на сделката от компетентен специалист, който е бил наясно не само с методите за оценяване (щом е получил лиценз за такава дейност), но и с дейността и техниката на дружеството, която по договор поддържал, за дееца не възниква задължение за последващи консултации, каквито неоправдано въззивният съд счита, че са били наложителни. Ето защо, ВКС в настоящия си състав намира, че поддържаният в касационния протест довод за нарушение на закона, аргументиран с тезата за съставомерност на деянието по чл. 219, ал.1 НК е неоснователен.

Като резултат от горното следва да бъде споделен крайният извод на въззивния съд, че не са налице основания за ангажиране отговорността на дееца за по-леко наказуемото престъпление по чл.219, ал.1 от НК, но не поради липса на такова обвинение, както е приел въззивният съд, а поради липса на установено субективно съставомерно (непредпазливо) поведение от страна на подсъдимия Г.. Корекцията на мотивите на въззивната инстанция относно оправдаването на подсъдимия и приетото от настоящата инстанция, че същият не е действал виновно, включително непредпазливо (небрежно или самонадеяно), налага да се уважи касационната жалба на защитника на подсъдимия срещу гражданско-осъдителната част на въззивното решение, като в тази част атакуваният съдебен акт следва да бъде отменен и вместо това да се постанови отхвърляне изцяло на предявения граждански иск с последиците от това във връзка с претенцията за лихви и деловодни разноски, които също следва да бъдат отклонени. Фактическият състав на непозволеното увреждане по чл.45 от ЗЗД включва като кумулативна предпоставка виновно поведение, каквото в случая не се установи да е осъществено от подсъдимия Г., включително при форма на вината непредпазливост, което изключва основанията за ангажиране деликтната отговорност на подсъдимия и уважаване на гражданския иск ведно с акцесорните претенции за лихви и разноски.

По изложените съображения и на основание чл.354, ал.1, т.1 и ал.2, т.5 от НПК, Върховният касационен съд, първо наказателно отделение,

Р Е Ш И:

ОТМЕНЯ решение № 109/24.06.2022 г. по ВНОХД №20225000600142/2022 г. по описа на Апелативен съд – Пловдив в гражданско - осъдителната част, като вместо това постановява:

ОТХВЪРЛЯ предявения от „****“ ЕООД – [населено място] с ЕИК[ЕИК], със седалище и адрес на управление [населено място], ул.“****” №*, представлявано от управителя Ц. С. граждански иск за сумата 8400 (осем хиляди и четиристотин) лева против подсъдимия Б. А. Г. ведно със законната лихва от увреждането и искането на процесуалния представител на гражданския ищец за присъждане на деловодни разноски като неоснователни.

ОСТАВЯ В СИЛА решение № 109 от 24.06.2022г., постановено по ВНОХД № 20225000600141/2022г. на Апелативен съд – Пловдив в останалата част.

Решението е окончателно.

ПРЕДСЕДАТЕЛ:

ЧЛЕНОВЕ: 1.

2.